

המוסד לביטוח לאומי
מינהל גמלאות

חוזר מס': מינהל גמלאות/425	תאריך: 03/01/2012
שם החוזר: השפעת תיקון תאריך לידה של מבוטח על תשלום גמלאות	
מטרת החוזר קביעת נהלים חדשים לטיפול בתביעות מבוטחים שתיקנו את תאריך הלידה שלהם במשרד הפנים.	
עדכון אחרון :	
הכנת החוזר : אוריאל כזום	
תהליך עבודה הוראות לביצוע	
השפעות נלוות	חשוב לדעת
ביטול חוזר גמלאות 387 (חוזר כללי 07/93) מיום 7.5.2009	
קישורים רלוונטיים עב"ל 516/05 רחל מולאיוף נ' המוסד לביטוח לאומי	
נספחים נספח 1 – הסבר על מערכת בטל נספח 2 - הנחיות היועץ המשפטי שינוי גיל לפי חוק קביעת גיל; אי החלה רטרואקטיבית מיום 15/09/2011	
רשימת תפוצה נמענים לביצוע: מנהלי סניפים, מנהלי סניפי משנה, מנהלי אגפים גמלאות, מנהלי תחום גמלאות – מ"ר וסניפים, מנהלת תחום כספים בסניפים, ממונים/רכזים גמלאות, פקידי תביעות גמלאות. העתק לידיעה: פקידי דלפק קדמי, מוקד טלפוני צפת/ רחובות/ דימונה.	

בברכה,

אילנה שרייבמן
סמנכ"ל גמלאות

המוסד לביטוח לאומי מינהל גמלאות

פתח דבר

- בחודש מאי 2011 הנחה שר הפנים את מינהל האוכלוסין לאפשר שינוי תאריך לידה של יום וחודש ע"י הצהרה בפני מנהל לשכת מינהל האוכלוסין.
בעקבות שינוי הנוהל פנו אזרחים רבים ועדכנו את תאריך הלידה שלהם במשרד הפנים.
- תיקון תאריך הלידה עשוי לגרום לשינוי בזכאויות לגמלאות ולעיתים אף להפסקתן.
- בפסיקת בית-הדין הארצי לעבודה בעניין רחל מולאיוף נ' המוסד לביטוח לאומי, נקבע כי שינוי הגיל לא ישפיע רטרואקטיבית על הזכאות לגמלאות (אלא ממועד תיקון הגיל ואילך).
- בהתבסס על פס"ד מולאיוף פרסם היועץ המשפטי של המוסד ב 15/09/2011 הנחיות לפיהם :
" מששונה גילו של אדם, וקודם לשינוי הגיל שולמה בעדו גמלה [או זכה לפטור מדמי ביטוח] שלה אינו זכאי עוד לפי גילו המתוקן- יש להפסיק הזכאות, אך אין לחייבו בגין התקופה שקדמה לשינוי הגיל, משום שבתקופה זו היה גילו הקודם בתוקף"
משמעות ההנחיה היא שתיקון תאריך הלידה אינו אמור ליצור חוב או זכות לגמלה רטרואקטיבית, אלא ממועד השינוי ואילך.
- כידוע, הגמלאות משולמות באמצעות מערכות מחשוב שונות, ויכולות יישום הנחיה זו ככתבה וכלשונה בכל מערכות המחשוב הקיימות בעייתי ולא ניתן ליישום.
על כן, כל תחום יוציא חוזר עם הסבר ספציפי על אופן הטיפול במערכת הייעודית.
- אנו מודעים כי יהיו מקרים בהם לא נצליח למנוע חישוב רטרואקטיבי של גמלה בשל תיקון גיל. אולם במקרים בהם ייווצר חוב כתוצאה משינוי הגיל החוב יבוטל ובמקרים בהם החוב שולם יוחזרו למבוטח הכספים ששולם באמצעות מערכת בטל במסלול יעודי שיבנה לשם כך.

העקרונות לטיפול בתביעות בעקבות שינוי גיל :

- **בשטף**
 - עם קבלת תיקון הגיל תחושב הגמלה מחדש עפ"י הגיל החדש ממועד שינוי הגיל.
 - מערכות הגמלה יחסמו חישוב רטרואקטיבי כתוצאה מתיקון הגיל הן לזכות והן לחובה.
 - במערכות שלא ניתן לחסום את החישוב הרטרואקטיבי, תחושב הגמלה והחוב שייוצר יועבר לביטול.
 - ככל שניתן יש להשתדל לבצע חישוב של גמלה בגין תיקון גיל ללא השפעות נוספות (שינוי הכנסות, הוספת תלויים וכד') בכדי שניתן יהיה לבודד את ההשפעה של תיקון הגיל.

המוסד לביטוח לאומי מינהל גמלאות

▪ טיפול במלאי החובות שנוצרו כתוצאה מתיקון גיל :

- **ביטול חוב יזום** - מינהל הגמלאות יאתר את כל החובות שנוצרו כתוצאה מתיקוני הגיל שבוצעו החל מ 05/2011 ואילך (המועד בו שר הפנים אפשר לתקן גיל ע"י הצהרה) ויעביר אותם לסניף לביטול.
- **ביטול חוב עפ"י פניה** - כל פניה של המבוטח לביטול חוב שנוצר כתוצאה מתיקון גיל שבוצע מחודש 01/2007 ואילך (המועד בו ניתן פס"ד) יבוטלו עפ"י הכללים שיפורטו בחוזר זה .
- **תיקון גיל שבוצע לפני 01/2007 ושיצר חוב** – חובות אלו לא יבוטלו שכן פס"ד מוליאוף ניתן ב01/2007 .

[חזרה](#)

הגדרות

- **שינוי רטרואקטיבי** - כאשר המבוטח מקבל גמלה ולתיקון הגיל יש השפעה על חישוב הגמלה אותה קיבל בעבר.
- **שיהוי** - [הוראות סעיף 296](#) חלות כאשר חלפה שנה מיום שינוי הגיל במשרד הפנים או מיום מתן פסק הדין שקבע שינוי בתאריך הלידה ועד מועד הגשת תביעה.
- **מועד תיקון הגיל** – המוסד לביטוח לאומי אינו מנהל את תאריך שינוי הגיל. מכיוון שקבלת המידע ממשרד הפנים היא בתדירות שבועית, הוחלט לראות בתאריך קבלת המידע בגמלה כתאריך שינוי הגיל

[חזרה](#)

המוסד לביטוח לאומי
מינהל גמלאות

הוראות לביצוע

- א. הכללים העקרוניים לטיפול בתיקון גיל
- ב. הנחיות לביטול חוב הנוצר כתוצאה משינוי גיל
- ג. הנחיות לביטול הסדרי תשלומים שבוצעו בהמחאות או בכרטיס אשראי
- ד. דוגמאות

א. הכללים העקרוניים לטיפול בתיקון גיל

1. שינוי תאריך לידתו של אדם חל ממועד מתן פסק הדין או ממועד השינוי במשרד הפנים (לפי המוקדם) ואילך בלבד.
2. המוסד לביטוח לאומי מקבל את "תיקוני הגיל" באופן ממוכן ממשרד הפנים בתדירות שבועית. יש להתייחס לתאריך בו התקבל המידע ממשרד הפנים כתאריך בו שונה הגיל.
3. פקיד התביעות לא יאשר זכאות לגמלה רטרואקטיבית לפי תאריך הלידה המתוקן אלא ממועד פסק הדין או השינוי במשרד הפנים (לפי המוקדם) ואילך בלבד.
- במקרה בו התובע הגיש לראשונה תביעה לאחר שתיקן את גילו, לא תהיה התייחסות לתיקון הגיל, והתביעה תחושב עפ"י הגיל העדכני במערכות יתכן כי במקרה זה תשולם גמלה רטרואקטיבית לתקופה שקדמה לתאריך שינוי הגיל, בניגוד להוראות החוזר.
4. בוטלה זכאות לגמלה או הוקטן שיעור הגמלה עקב תיקון תאריך לידה, פקיד התביעות ימנע יצירת חוב לתקופה רטרואקטיבית, וכן ימנע את שליחת הפוליסה.
5. כללי השיהוי לפי סעיף 296 יופעלו, לכל היותר, עד ליום שינוי הגיל ולא מוקדם יותר.
6. **שימו לב!** שינוי תאריך הלידה עלול לפגוע ברכיבים שונים בגמלה, כגון תוספת ותק או תוספת דחיית פרישה. על פקיד התביעות להודיע על שינויים אלה למקבל הגמלה. גם שינויים אלו יחולו רק ממועד שינוי הגיל ולא בתקופה שקדמה לכך.

ב. הנחיות לביטול חוב הנוצר כתוצאה משינוי גיל

עפ"י הנחיות חוזר זה, אין ליצור זכאות או חוב על תקופות רטרואקטיביות בגין שינוי גיל כאמור, לא בכל מערכות המחשוב ניתן ליישם את ההנחיה הזו ולכן כל תחום יפיץ הנחיות ספציפיות ליישום החוזר במערכת הגמלה הייעודית.

המוסד לביטוח לאומי מינהל גמלאות

להלן עקרונות הטיפול בחובות שנוצרו כתוצאה בתיקון גיל :

- חוב שנוצר כתוצאה מתיקון גיל שבוצעו לפני 01/2007 (המועד בו ניתן פס"ד) **לא יבוטל !**
- יש לוודא כי החוב המועבר לביטול הוא רק בגין תיקון גיל ולא כולל בתוכו חוב שנוצר בגין עילה אחרת (שינוי הכנסות, ביטול תוספת תלויים וכד').
- לפיכך יש להימנע לבצע תיקון גיל בנוסף לשינויים אחרים העלולים ליצור שינוי בזכאות.
- יש לוודא כי תיקון הגיל לא יצור זכאות רטרואקטיבית בגמלה אחרת, אם כן, יש לנכות מהחוב את הזכאות שנוצרה ולהעביר רק את יתרת החוב לביטול.
- החוב יבוטל ע"י מנהל הסניף גם כאשר מדובר בחוב מעל 100,000 ₪.
- החוב יבוטל באמצעות מערכת בטל במסלול של תיקון גיל.

דגשים לטיפול במלאי החובות שנוצרו כתוצאה מתיקון גיל :

- **ביטול חוב יזום** - מינהל הגמלאות יאתר את כל החובות שנוצרו כתוצאה מתיקוני הגיל שבוצעו החל מ 05/2011 ואילך ויעביר אותם לסניפים לביטול.
- **ביטול חוב עפ"י פניה** - כל פניה של המבוטח לביטול חוב שנוצר כתוצאה מתיקון גיל שבוצע מחודש 01/2007 ואילך (המועד בו ניתן פס"ד) יבוטלו עפ"י הכללים שפורטו בחוזר זה .
- **תיקון גיל שבוצע לפני 01/2007 ושיצר חוב** – חובות אלו לא יבוטלו שכן פס"ד מוליאוף ניתן ב01/2007

שימו לב ! כאשר מועבר חוב לביטול בגין תיקון גיל יבוטל החוב כולו (כולל הצמדה), המשמעות היא שכספים שקוזזו או שולמו באמצעות הסדרי תשלומים יוחזרו למבוטח.

המוסד לביטוח לאומי מינהל גמלאות

ג. הנחיות לביטול הסדרי תשלומים שבוצעו בהמחאות או בכרטיס אשראי כאמור לעיל, במקרים בהם המבוטח פרע חוב שנוצר כתוצאה מתיקון הגיל, יש להחזיר לו את הכספים ששילם, כאשר כל החוב הקיים הוא בגין תיקון גיל יש לפעול כדלהלן:

1. **כאשר החוב נפרע במלאו** באמצעות קיזוז / הסדר בכרטיס אשראי / הסדר בהמחאות- הביטול יתבצע באמצעות מערכת בטל:

- פקיד התביעות יבחר "חוב מקורי" לביטול
- עם ביטול החוב המבוטח יזכה בכספים שהחזיר

2. **כאשר החוב נפרע בחלקו**

i. **החוב נפרע בחלקו באמצעות קיזוז** - הביטול יתבצע במערכת בטל כמפורט בסעיף הקודם.

ii. **החוב נפרע בחלקו באמצעות הסדר בכרטיס אשראי**
כאשר יש לבטל עסקה שבוצעה בכרטיס אשראי ורק חלק מהכסף הגיע למוסד (יבדק ע"י פקיד כספים) במקרה זה יש לבטל את העסקה מול חברת האשראי ורק לאחר מכן לבטל את החוב במערכת בטל, לפי הסדר הבא:

- פקיד התביעות יפנה לפקיד הכספים לשם ביטול העסקה מול חברת האשראי.
- פקיד הכספים בסניף יפנה לחברת האשראי לביטול כל העסקה.
- פקיד כספים יצור חוב בגין ביטול העסקה ויודיע מיידית לפקיד התביעות.
- פקיד התביעות יוודא שהחוב נוצר ויבטל אותו באמצעות מערכת בטל.

iii. **החוב נפרע בחלקו באמצעות המחאות**

כאשר יש לבטל הסדר תשלומים בהמחאות שנפרעו יש לפעול לפי הסדר הבא:

- פקיד התביעות יפנה לפקיד הכספים לשם ביטול ההסדר.
- פקיד כספים יבטל את ההסדר באמצעות שאילתת חוב במסך 310.
- מערכת ההמחאות תדרוש אוטומטית את ההמחאות שלא נפרעו מהבנק.
- פקיד הכספים יחזיר את ההמחאות למבוטח.
- פקיד התביעות יוודא שההסדר בוטל במסך 521 בכספית.
- פקיד התביעות יזין את הבקשה במערכת בטל.

כאשר מדובר בחוב שנוצר גם בגין תיקון גיל וגם בגין סיבה נוספת והסדר החוב טרם הסתיים פקיד התביעות יפנה לפקיד הכספים עם כל המידע ועם סכום החוב שיש לבטל ופקיד הכספים יתייעץ עם מינהל הכספים במ.ר. על הדרך לביטול החוב.

המוסד לביטוח לאומי מינהל גמלאות

ד. דוגמאות

דוגמאות למקרים בהם לתיקון בגיל אין השפעה מיידית על הקצבה:

1. המבוטח יליד 1.6.1950 ותיקן את תאריך הלידה למועד 1.6.1945 – גיל הפרישה אמנם הוקדם אך יחול בעתיד (1.1.2012) ועל כן אין לתיקון בגיל השפעה מיידית על זכויות המבוטח.
2. המבוטח מקבל קצבת זקנה והשלמה לנכות בשיעור 75% ועל כן גם אם תאריך הלידה הוקדם לא ישתנה גובה התשלום (אלא אם לא יתקיימו תנאי הזכאות).

3. תיקון גיל שיוצר זכאות לגמלה

- ביום 14.6.2011 הגיע המבוטח לסניף להגיש תביעה לנכות.
- התובע נדחה בשל היותו בגיל הפרישה תאריך לידתו הרשום במשרד הפנים הוא 00.00.1943 (גיל פרישה: 4/2010).
- בחודש 8/2011 תוקן תאריך הלידה לבקשת המבוטח ל- 23.12.1944 (גיל פרישה: 12/2011). הוא הגיע שוב לסניף והודיע כי תאריך לידתו תוקן.
- על פקיד תביעות נכות כללית לבדוק את זכאותו של המבוטח ממועד תיקון הגיל 8/2011 ואילך בלבד.

4. תיקון גיל אינו יוצר חוב גמלה

- תאריך לידתו של יוסף במשרד הפנים היה 00.00.1940. והוא מקבל קצבת זקנה החל מחודש 12/2005 (מועד גיל הפרישה).
- ביום 1.8.2011 יוסף שינה את תאריך הלידה במשרד הפנים ל-12.4.1944. מועד גיל הפרישה החדש שלו הוא רק מחודש 4/2011.
- יוסף ימשיך לקבל את קצבת הזקנה כסדרה
- תוספת הוותק ודחיית קצבה יתעדכן ממועד תיקון הגיל ללא תשלום רטרואקטיבי.
- על פקיד תביעות זקנה למנוע יצירת חוב רטרואקטיבי מ-12/2005 ואילך.

5. תיקון הגיל אינו משפיע על גמלה קודמת ויוצר זכאות בגמלה אחרת

- תאריך הלידה של אלברט במשרד הפנים היה 1.12.1943 (מועד גיל הפרישה: 12/2010).
- אלברט פרש מעבודתו בחודש 1/2010 והחל לקבל דמי אבטלה מחודש זה עד סוף 7/2010.
- ביום 1.7.2011 שינה אלברט את תאריך הלידה שלו במשרד הפנים ל-1.2.1943 (מועד גיל הפרישה: 2/2010).
- ביום 1.8.2011 הגיש אלברט תביעה לקצבת זקנה.
- בעקבות תיקון תאריך הלידה, מועד גיל הפרישה החדש של אלברט הוא ב-2/2010, ולכן הוא לא היה זכאי לדמי אבטלה מחודש זה ואילך.

המוסד לביטוח לאומי מינהל גמלאות

- על פקיד תביעות זקנה למנוע תשלום רטרואקטיבי מחודש 8/2010, אלא לבדוק את זכאותו של אלברט לקצבת זקנה מחודש 7/2011 בלבד (מועד שינוי הגיל).
- על פקיד תביעות אבטלה למנוע יצירת חוב בדמי אבטלה לתקופה מ-2/2010 ואילך בה לא היה זכאי לדמי אבטלה עקב גילו (במקרים בהם לא ניתן למנוע את החוב, יש לבטל את החוב)

[חזרה](#)

חשוב לדעת

- אם תיקון הגיל יוצר שינוי בגובה הגמלה יש לתקן את הזכאות רק מיום הפניה.
- **לתשומת הלב:** בשונה מההנחיות הקודמות, במקרה שהשינוי בתאריך הלידה גורם לביטול זכאות לתקופה כלשהיא אין ליצור לו חוב, אם מבחינה טכנית לא ניתן למנוע את יצירת החוב, יש ליזום את ביטול באמצעות מערכת בטל במסלול "תיקון גיל"
- מבוטח המציין כי תאריך לידתו שונה מהתאריך המופיע בתעודת הזהות שלו, יש להפנותו אל משרד הפנים לתיקון תאריך הלידה. תיקון תאריך הלידה מתעדכן במערכות המוסד תוך מספר ימים מהתיקון במשרד הפנים. בהזדמנות זו יש להתריע בפני המבוטח כי לשינוי הגיל עשויה להיות השלכה על זכאותו לגמלה.

[חזרה](#)

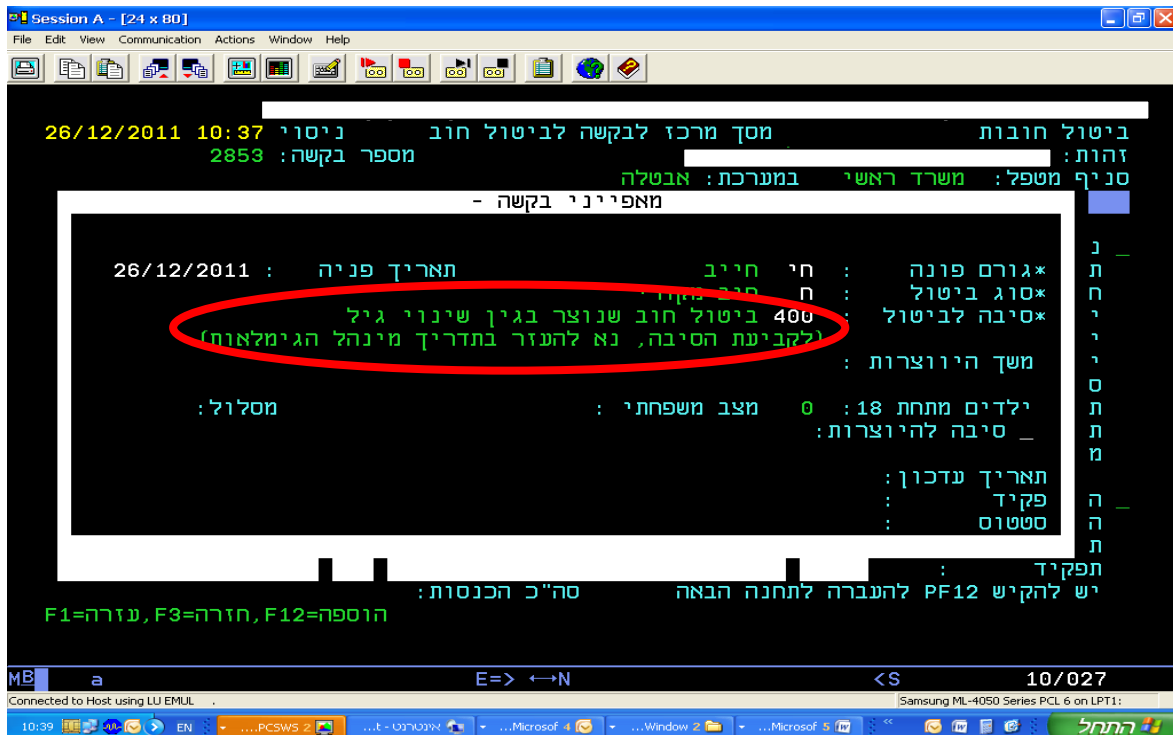

המוסד לביטוח לאומי
מינהל גמלאות

נספח 1 – הסבר על מערכת בטל

במערכת בטל נבנה מסלול ספציפי לביטול חוב שנוצר כתוצאה מתיקון גיל
להלן הסבר על המסלול החדש :
שם המסלול 400 – ביטול חוב שנוצר בגין שינוי גיל

- בסיבה זו יש לבחור חוב מקורי ולא ניתן לבחור יתרת חוב
- המערכת מבצעת בדיקה מול מערכת מבוטח האם שונה המבוטח תיקן את תאריך הלידה
- אם שינוי תאריך הלידה היה לפני 01/2007 תוצג ההודעה "לא ניתן לבטל חוב שנוצר לפני 01/01/2007 בגין תיקון גיל" והמערכת לא תאפשר להמשיך בהזנת הבקשה
- במסלול זה אין צורך בהזנת הכנסות
- במסלול זה אין אפשרות להעברת הבקשה לוועדה וכל הטיפול יתבצע בסניף
- בעת הגשת הבקשה על פקיד התביעות לרשום שבדק :
 - שהחוב שמועבר לביטול נובע רק מתיקון גיל
 - שהוא בדק ששינוי הגיל לא יצר זכאות בגמלה אחרת

המוסד לביטוח לאומי
מינהל גמלאות

נספח 2 - הנחיות היועץ המשפטי שינוי גיל לפי חוק קביעת גיל; אי החלה רטרואקטיבית מיום 15/09/2011

המוסד לביטוח לאומי
הלשכה המשפטית
משרד ראשי

תאריך: 15.9.2011	הנחיה מספר: 1-1.13-01 (כללי - הנחיה מספר 3)
תאריך עדכון:	
נושא: גמלאות – כללי	
	תפוצה: פרקליטים
	מינהל הגמלאות – מ.ר
שם החוזר: שינוי גיל לפי חוק קביעת גיל; אי החלה רטרואקטיבית	

באחרונה שבה ועלתה שלאת החלת תוצאותיו של שינוי גיל, על הזכויות והחובות לפי חוק הביטוח הלאומי בגין תקופות שקדמו לתיקון הגיל. בעניין זה יובהר כדלקמן-

קביעת גילו של אדם או שינויו לפי חוק פועלים כלפי כולי עלמא. בעניין זה קובע סעיף 5 לחוק קביעת גיל –

5". דין גיל שנקבע

נקבע גילו של אדם לפי חוק זה, יהא זה גילו לכל עניין.

משמעות הוראה זו היא שמשעה שנקבע או שונה הגיל לפי החוק, הרי זה הגיל הקובע והוא גילו של האדם כאילו היה זה גילו מלכתחילה. במובן זה קיים היבט רטרואקטיבי בקביעת גילו של אדם או שינויו. שאלה אחרת היא מה מועד כניסתו לתוקף של השינוי: האם השינוי נכנס לתוקף במועד השינוי וממנו לעתיד לבוא, או שמא הוא תקף אף לתקופה שקדמה לשינוי, היינו – לעבר.

נבהיר כי פסק הדין בעניין סבג, שדן בסוגיה זו, בטל מן העולם, וההלכה שבתוקף היום היא זו שנקבעה בעניין מולאיוף [עב"ל 516/05], הקובע כי מועד כניסתו לתוקף של השינוי היא רק מהמועד בו נערך השינוי- ולא בתקופה שקדמה לו.

**המוסד לביטוח לאומי
מינהל גמלאות**

וכך קובעת דעת הרוב בעניין מולאיוף [השופט צור]-

"אין חולק כי, משעה שבית משפט משנה את גילו של אדם, קביעה זו מחייבת לכל דבר ועניין מעת הפסיקה ואילך. עם זאת, יכולה להתעורר שאלה האם לפסיקת בית המשפט יש תוקף למפרע, היינו – לתקופה שקדמה לפסיקה. במלים אחרות – האם שינוי גילו של אדם יכול לחול באופן רטרואקטיבי ולשנות זכויות המתייחסות לתקופה שחלפה. כפי שנראה, דבר זה אינו אפשרי ונוגד את תקנת הציבור.

גיל הוא נתון מוחלט וחד משמעי. לא יתכן שבזמן נתון יהיו לאדם שני פרטי גיל, כשם שלא יתכן שבזמן נתון יהיו לאדם שני פרטי זיהוי הסותרים זה את זה, למשל – היותו של אדם רווק וגם נשוי בעת ובעונה אחת".

בהתאם לעקרון זה, אדם יכול להיות בגיל מסויים בתקופת זמן נתונה, עד שגילו משתנה לפי החוק. **משעה שגילו השתנה – הרי השינוי תופס מכאן ולהבא ולא למפרע.** שינוי גיל למפרע משמעו שבתקופת זמן נתונה (בעבר) היו לאדם שני פרטי גיל – דבר שאין הדעת סובלתו. על כגון דא אמר הנשיא המנוח צבי בר – ניב, בלשון קולעת וניצחת:

"גיל אמת יש לאדם רק אחד. גילים שונים היו לאדם רק בסיפורו של שלום עליכם, לעניין רישום הרך הנולד, תוך תכנון השירות העתידי בצבא הצאר הרוסי".

לאור האמור, מששונה גילו של אדם, וקודם לשינוי הגיל שולמה בעדו גמלה [או זכה לפטור מדמי ביטוח] שלה אינו זכאי עוד לפי גילו המתוקן- יש להפסיק הזכאות, אך אין לחייבו בגין התקופה שקדמה לשינוי הגיל, משום שבתקופה זו היה גילו הקודם בתוקף.

**עמוס א. רוזנצ'וב, עוזר
היועץ המשפטי**